שַׁלְפֵּינְהוּ – עקר הקנים שהניח רב הונא בר חיננא, שסבר שהאבוורנקא נחשבת כבית דירה, ונעשה הפרדס כחצר האבוורנקא, ומותר לטלטל בו אף בלא תיקון זה, כדין קרפף שהוקף לדירה. אָזַל [–הלכו] רַב פָּפָּא וְרַב הוֹנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ, נַקְטִינְהוּ מַפַּתְרֵיהּ – ליקטו אותם קנים לאחר שעקרם רבא, כדי שלא יוכל רב הונא בר חיננא לחזור ולהניחם.

הגמרא מביאה אמוראים שהקשו על הוראת רבא: לְמָחָר בשבת כשרצו לאכול באבוורנקא, אֵיתֵיבֵיהּ [–הקשה] רָבִינָא לְרָבָא, איך התרת לטלטל בפרדס משום האבוורנקא ללא תיקון מחיצת הקנים, הרי שנינו בברייתא לגבי מדידת תחום שבת בעיר מוקפת חומה שאינה מיושבת כולה, והחומה רחוקה מבתי העיר, עִיר חֲדָשָׁה, מוֹדְדִין לָהּ מֵישִׁיבָתָהּ – ממקום שהיא מיושבת בבתים, וְעִיר יְשָׁנָה, מודדים לה מֵחוֹמָתָהּ, ומבארת הברייתא: אֵיזוֹ הִיא עִיר חֲדָשָׁה, וְאֵיזוֹ הִיא עִיר יְשָׁנָה. חֲדָשָׁה, היינו שֶׁהוּקְפָה וּלְבַסּוֹף יָשְׁבָה – שקודם הוקפה החומה, ורק אחר כך בנו בתים בתוכה, שאין חומתה נחשבת כחומת העיר שתועיל להחשיב כל מה שבתוכה כארבע אמות, ולמדוד ממנה תחום שבת. ועיר יְשָׁנָה, היינו שֶׁיָּשְׁבָה וּלְבַסּוֹף הוּקְפָה – שהוקפה החומה לאחר שנבנו הבתים, שכיון שנעשתה החומה להיקף לדירים שבתוכה, נחשב כל שבתוך החומה כארבע אמות, ומודדים תחום העיר מהחומה. וְהַאי נַמִּי – ואף פרדס זה שעשו אבוורנקא בתוכו לאחר שנעשו מחיצות הפרדס, כֵּיהוֹקְפָה וּלְבַסּוֹף יָשְׁבָה דָּמֵי – הוא דומה לעיר שהוקפה חומתה קודם שנבנו בתיה, שאין החומה מחשיבה את מה שבתוכה לארבע אמות, כך ההיקף שנעשה בפרדס קודם הקמת האבוורנקא, אינו מחשיב את הפרדס מוקף לדירה לאחר הקמת האבוורנקא, ואם כן כיצד אמרת להתיר לטלטל בפרדס משום האבוורנקא.

קושיית רב פפא על הוראת רבא: אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְרָבָא, איך התרת לטלטל בפרדס משום האבוורנקא שנחשבת דירה, וְהָאָמַר רַב אַסִּי, מְחִיצוֹת שעושים אַדַּרְכָלִין [–בנאים] כדי שיעשו צל על סביבותיהם כשהם בונים בחמה, לֹא שָׁמָּה מְחִיצָה – אינה נחשבת היקף העשוי לדירה, אֶלָּא – ומוכח, שכֵּיוָן דְּמחיצה זו לְצִנְיעוּתָא עֲבִידָא לָהּ – היא עשויה רק לכסות אותו מקום מפני החמה ולא כדי לדור בהיקפה, לֹא הַוְיָא מְחִיצָה – אינה נחשבת מחיצה העשויה לדירה, הָכָא נַמִּי – אף כאן במחיצות האבוורנקא, כֵּיוָן דְּלִצְנִיעוּתָא עֲבִידָא – שהם עשויות רק כדי שלא יראו מבחוץ את היושבים והמטיילים שם, ואין אוכלים שם אלא בדרך ארעי ואקראי, לֹא הַוְיָא מְחִיצָה – אינן יכולות להחשיב את האבוורנקא כבית דירה, ולכן גם היקף מחיצות הפרדס אינן נחשבות מוקפות לדירה, ואין להתיר לטלטל בפרדס מחמתם.

קושיית רב הונא בריה דרב יהושע על הוראת רבא: וְאָמַר רַב הוֹנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ לְרָבָא, איך התרת לטלטל בפרדס משום האבוורנקא, וְהָאָמַר רַב הוֹנָא, מְחִיצָה שֶׁעָשׂוּיָה לְנַחַת – לשמור דברים שמניחים בתוך ההיקף, ולא כדי לדור בתוך ההיקף, לֹא שָׁמָּה מְחִיצָה – אינה נחשבת מחיצה לעשות מה שבתוכה מוקף לדירה. רב הונא מביא ראיה לדין זה, דְּהָא [–שהרי] רַבָּה בַּר אֲבוּהּ מְעָרֵב לָהּ לְכוּלָּהּ מָחוֹזָא – היה מתקן את כל העיר מחוזא שיוכלו לטלטל בה, עַרְסָיֶיתָא עַרְסָיֶיתָא – שכונות שכונות, כלומר, הורה להם להניח שיתופי מבואות לכל שכונה כדי שיוכלו לטלטל בין הבתים שבאותה שכונה, אבל לא תיקן להניח שיתוף אחד עבור כל העיר שיוכלו לטלטל גם משכונה לשכונה, מַשּׁוּם פִּירָא דְּבֵי תּוֹרֵי – שוחה [–חפירה] עמוקה שמניחים בה גרעיני תמרים לצורך מאכל השוורים, שהיתה במבואות שבין שכונה לשכונה, ואותם מבואות היו מפולשים לכל אורך העיר, והפרידו בין השכונות, ומנעו מרבה בר אבוה לערב את כל העיר יחד, שלא היה לעיר חומה לצרף את כל המבואות לעשותה עיר אחת, ואף שעשו מחיצות בקצה אותם מבואות כדי לשמר את גרעיני התמרים, עדיין היו נחשבים מבואות אלו למפולשים [ציור א]. מבארת הגמרא את הראיה: וְהָא [–והרי] פִּירָא דְּבֵי תּוֹרֵי – המחיצה שעשו בראשי אותם מבואות שבהם נמצאות השוחות, כְּמָחִיצָה הָעֲשׂוּיָה לְנַחַת דָּמְיָא – דומה היא למחיצה העשויה לשמור את הדברים שמניחים בתוך ההיקף, שהרי היא עשויה כדי לשמור את גרעיני התמרים, ולא סמך רבה בר אבוה על מחיצות אלו כדי להחשיב את כל העיר לאחת, וכמו כן מחיצה העשויה לנחת, לא תועיל להחשיב את המקום שהיא מקיפה, מוקף לדירה. וקשה על רבא שהחשיב את האבוורנקא לבית דירה, אף שהאבוורנקא משמשת רק להניח בה טליתותיהם ולבושיהם ושאר כלי תשמישם של המטיילים.

רבא לא מצא תשובות לקושיות אלו, וחזר בו ממה שהתיר את הפרדס ללא תיקון, ונאסר הפרדס בטלטול. קָרֵי עֲלַיְיהוּ רֵישׁ גְּלוּתָא – קרא הריש גלותא על רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע פסוק זה (ירמיה ד כב), 'חֲכָמִים הֵמָּה לְהָרַע וּלְהֵיטִיב לֹא יָדָעוּ', שעבשיו בשבת שאי אפשר לתקן הם חכמים להזכיר הלכות לאסור לטלטל בפרדס, אבל אתמול כשהיה אפשר לתקן וסילק רבא את הקנים, לא היו חכמים להזכיר שללא תיקון יהיה אסור לטלטל בפרדס.

שנינו במשנה: אָמַר רַבִּי אֶלְעָאי, שָׁמַעְתִּי מֵרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, גינה וקרפף שלא הוקפו לדירה מותר לטלטל בתוכם, וַאֲפִילּוּ אם הם גדולים כְּבֵית כּוֹר – כמקום זריעת כור תבואה. הגמרא מביאה שמועה שונה בשם רבי אליעזר. אומרת הגמרא: מַתְנִיתִין – משנתנו היא דְּלָא כְּדברי חֲנַנְיָה בדעת רבי אליעזר, דְּתַנְיָא, חֲנַנְיָה אוֹמֵר בשם רבי אליעזר, גינה שלא הוקפה לדירה, מותר לטלטל בה, וַאֲפִילּוּ אם הִיא גדולה כמקום זריעת אַרְבָּעִים סְאָה, כְּאִסְטְרָטָא שֶׁל מֶלֶךְ – ברחבה שאחורי ארמון של מלכים, שהמלכים מטיילים שם תמיד, ואילו במשנתנו מבואר, שלדעת רבי אלעאי, לא התיר רבי אליעזר רק בגינה וקרפף שהם גדולים כמקום זריעת כור, שהוא שלושים סאה.

ביאור מחלוקתם בדעת רבי אליעזר: אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, וּשְׁנֵיהֶם [–רבי אלעאי וחנניה] מִקְרָא אֶחָד דָּרְשׁוּ – למדו את השיעור שבו מותר לטלטל אף אם לא הוקף לדירה, מאותו פסוק, שֶׁנֶּאֱמַר בביקורו של ישעיה הנביא אצל חזקיהו המלך כשחלה (מלכים ב' כ ז), 'וַיְהִי יְשַׁעְיָהוּ לֹא יָצָא (אֶל) חָצֵר הַתִּיכֹנָה וּדְבַר ה' הָיָה אֵלָיו לֵאמֹר', כלומר, קודם שהספיק ישעיה לצאת את החצר הפנימית שהיא הרחבה שאחורי ביתו של חזקיהו שאינה מוקפת לדירה, היה אליו דבר ה', ובפסוק זה הִכָּתִיב הוא 'חָעִיר', וְקָרְיֵנָן – והמקרא הוא 'חָצֵר', ויש ללמוד מִכָּאן לְאִיסְטְרָטָא שֶׁל מֶלֶךְ שֶׁהָיוּ גדולים כַּעֲיָירוֹת בֵּינוֹנִיּוֹת, וממה שקרא הפסוק לרחבה זו 'חצר', אף שהיא גדולה כעיר ואינה מוקפת לדירה, יש ללמוד לענין שבת, שאף מקום גדול כעיר שלא הוקף לדירה, מותר לטלטל בו כחצר. בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי – ובמה נחלקו רבי אלעאי וחנניה, מַר [–רבי אלעאי] סָבַר, שֶׁעֲיָירוֹת בֵּינוֹנִיּוֹת הָוְיָין [–גדולות הן] כְּבֵית כּוֹר, ומשום כך כל מקום שהוא כבית כור, יש ללמוד מפסוק זה שקראו חצר, שמותר לטלטל בו אף אם אינו מוקף לדירה, וּמַר [–חנניה] סָבַר, שעיירות בינוניות אַרְבָּעִים סְאָה הָוְיָין – הן גדולות, ומשום כך, גם מקום שהוא כארבעים סאה שאינו מוקף לדירה, יש ללמוד מפסוק זה שמותר לטלטל בו.

הגמרא מבררת את טעם המצאותו של ישעיה בחצר התיכונה. שואלת הגמרא: וְיִשַׁעְיָהוּ מַאי בָּעֵי הָתָם – מה היה צריך ישעיה לעשות ברחבה שאחורי ביתו של חזקיהו, שאינה עשויה ליציאה. משיבה הגמרא: אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מִלַּמֵּד שֶׁחָלָה חִזְקִיָּה וְהָלַךְ יְשַׁעְיָהוּ וְהוֹשִׁיב יְשִׁיבָה של תלמידים לעסוק בתורה עַל פִּתְחוֹ של בית חזקיהו, כדי שלא יהא רשות למלאך המות להיכנס לשם.

אומרת הגמרא: מִכָּאן יש ללמוד, לְתַלְמִיד חָכָם שֶׁחָלָה, שֶׁמּוֹשִׁיבִין יְשִׁיבָה עַל פִּתְחוֹ כדי להגן עליו ממלאך המות. אומרת הגמרא: וְלַאו מִילְּתָא הִיא – ודברים אלו אינם כלום, כלומר, אין ללמוד מכאן להושיב ישיבה על פתחו של תלמיד חכם שחלה, משום שיש לחוש דִּילְמָא אָתֵי לְאִינְּרוּיֵי בֵּיהּ שָׁטָן – שמא כשיראה מלאך המות

המשך בעמ' יב

שמתגרים בו ומונעים ממנו להרוג, יבוא להתגרות באותו תלמיד חכם ולהרגו.

שנינו במשנה: שאמר רבי אלעאי, **וְכֵן שָׁמַעְתִּי הֵימֶנּוּ** [–מרבי אליעזר] **אַנְשֵׁי חָצֵר שֶׁשָּׁכַח אֶחָד וְלֹא עֵירַב** [–עירובי חצירות], וביטל להם את רשות חצירו, **בֵּיתוֹ אָסוּר** מלהוציא ולהכניס לו, אבל לשאר בני החצר, מותר להוציא ולהכניס אף מביתו. ומבואר בדבריו, שלשאר בני החצר מותר להוציא מביתו לחצר, ומקשה על כך הגמרא ממשנה: **וְהָתְנַן** (להלן סט:), מי ששכח ולא עירב עם בני החצר, וביטל להם רשותו, **בֵּיתוֹ אָסוּר לְהוֹצִיא וּלְהַכְנִיס לוֹ וְלָהֶן** – בין הוא ובין שאר בני החצר, אסור להם להוציא מביתו לחצר. מתרצת הגמרא: **אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ אָמַר רַב שֵׁשֶׁת, לֹא קַשְׁיָא,**

הָא – מה שאמר רבי אלעאי במשנתנו שלשאר בני החצר מותר להוציא מביתו לחצר, דעת **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר** היא, וכמו שאמר רבי אלעאי בפירוש, **וְהָא** – והמשנה להלן שאמרה שאף לשאר בני החצר אסור להוציא מביתו לחצר, דעת **רַבָּנָן** היא. ומבאר רב ששת את מחלוקתם: **כְּשֶׁתִּימְצֵי לוֹמַר** – כשתדקדק ותדע מיצוי הדברים תראה, **שֶׁלְּדִבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הַמְבַטֵּל רְשׁוּת חֲצֵירוֹ** אף **רְשׁוּת בֵּיתוֹ בֵּיטֵל**, אף שלא הזכיר כן בפירוש, והרי הוא בביתו כאורח אצל שאר בני החצר, ומשום כך מותר לשאר בני החצר להוציא ולהכניס מביתו לחצר, **וּלְרַבָּנָן הַמְבַטֵּל רְשׁוּת חֲצֵירוֹ רְשׁוּת בֵּיתוֹ לֹא בֵּיטֵל**, וכיון שלא ביטל רשות ביתו, אסור אף לבני החצר להוציא מביתו לחצר.

שואלת הגמרא: **פְּשִׁיטָא** – הלא פשוט הוא שבזה נחלקו רבי אליעזר ורבנן, ולמה הוצרך רב ששת לפרש דבר זה. משיבה הגמרא: **אָמַר** [–אני] **רַב הוּנָא בַּר חִינָּנָא תַּרְנִימָנָא** – פירשנו דבר זה, **לֹא נִצְרְכָא** – לא הוצרך רב ששת לפרש טעמם של רבי אליעזר ורבנן, **אֶלָּא** כדי שנשים על לב להבין טעם מחלוקתם, שיש ללמוד מכך גם מהו הדין לְגבי **חֲמִשָּׁה שֻׁתָּפִין** [–שדרים] **בְּחָצֵר אֶחָד**, **וְשָׁכַח אֶחָד מֵהֶן וְלֹא עֵירַב** עם האחרים, **שֶׁלְּדִבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר** המבטל בעין יפה מבטל, ולפיכך הוא סובר שהמבטל רשות חצירו מבטל גם רשות ביתו, ואין אומרים חצירו שגילה דעתו שרצונו לבטלה ביטל, ביתו שלא גילה דעתו לא ביטל, ומזה יש ללמוד גם לענין חמשה שדרים בחצר אחת, **שֶׁכְּשֶׁהוּא מְבַטֵּל רְשׁוּתוֹ, אֵין צָרִיךְ לְבַטֵּל** בפירוש **לְכָל אֶחָד וְאֶחָד** מדיירי החצר, ודי בזה שביטל לאחד מהם, משום שאנו אומרים שמבטל בעין יפה, וכשהוא מבטל לאחד, מבטל הוא אף למי שלא הזכיר בפירוש שהוא מבטל לו, **וּלְרַבָּנָן** שאמרו שהמבטל רשות חצירו לא ביטל רשות ביתו, אינו מבטל בעין יפה, ולכך אין אומרים שביטל רשות ביתו שלא הזכירו בפירוש, ובחמשה שדרים בחצר אחת, **כְּשֶׁהוּא מְבַטֵּל רְשׁוּתוֹ צָרִיךְ לְבַטֵּל** בפירוש **לְכָל אֶחָד וְאֶחָד**, ואם לא ביטל לכל אחד ואחד, אסורים כולם לטלטל בחצר.

אומרת הגמרא: **כְּמַאן אָזְלָא הָא דְּתַנְיָא** – כדעת מי נאמרה הברייתא ששנינו, **חֲמִשָּׁה שֻׁתָּפִין בְּחָצֵר אֶחָד, וְשָׁכַח אֶחָד מֵהֶן וְלֹא עֵירַב, כְּשֶׁהוּא מְבַטֵּל רְשׁוּתוֹ אֵין צָרִיךְ לְבַטֵּל רְשׁוּת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, כְּמַאן** – כדעת מי, **כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר**, שסובר שהמבטל רשותו מבטל בעין יפה, וביטל אף מה שלא הזכיר בפירוש, והוא הדין למי שלא הזכיר בפירוש, אבל לרבנן צריך לבטל לכל אחד ואחד.

הגמרא מביאה נוסח אחר בדברי רב ששת: **רַב כַּהֲנָא מַתְנֵי הָכִי** – שנה כך, כמו שהביאה הגמרא עד כאן, שרב ששת ביאר את מחלוקתם של רבי אליעזר ורבנן שבמשנתנו, ורחבה ורב הונא בר חינא פירשו כוונתו, והעמידו את הברייתא של חמשה ששרוין בחצר וכו' כרבי אליעזר, **וְרַב טַבְיוֹמֵי מַתְנֵי הָכִי** – שנה כך, שרב ששת בעצמו העמיד ברייתא זו של חמשה ששרוין בחצר אחד וכו' כרבי אליעזר. **כְּמַאן אָזְלָא הָא דְּתַנְיָא** – כדעת מי נאמרה הברייתא ששנינו, **חֲמִשָּׁה שֻׁתָּפִים בְּחָצֵר אֶחָד, וְשָׁכַח אֶחָד מֵהֶן וְלֹא עֵירַב, כְּשֶׁהוּא מְבַטֵּל רְשׁוּתוֹ אֵינוֹ צָרִיךְ לְבַטֵּל רְשׁוּת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד**, ואמרו על זה, **כְּמַאן** – כדעת מי, **אָמַר רַב הוּנָא בַּר יְהוּדָה אָמַר רַב שֵׁשֶׁת, כְּמַאן, כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר.**

הגמרא מביאה שרב פפא הסתפק בטעמם של רבי אליעזר ורבנן: **אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְאַבַּיֵי**, לְדעת **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר** שהמבטל רשות חצירו, הותר להוציא מביתו לחצר, **אִי** [–אם] **אָמַר** בפירוש **לֹא מְבַטֵּילְנָא** – אינני מבטל רשות ביתי, ולְדעת **רַבָּנָן** שסוברים שהמבטל רשות חצירו אסור להוציא מביתו לחצר, **אִי** [–אם] **אָמַר** בפירוש **מְבַטֵּילְנָא** – מבטל אני גם רשות ביתי, **מַאי**, מהו הדין בזה, האם גם רשות ביתו מבוטלת לבני החצר, ומותר להם להוציא מביתו לחצר או לא.

ומבאר רב פפא את הספק: לדעת רבי אליעזר יש להסתפק, האם **סָתְמָא** [–טעמו] **דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר** הוא **מִשּׁוּם דְּקָסָבַר הַמְבַטֵּל רְשׁוּת חֲצֵירוֹ** אף **רְשׁוּת בֵּיתוֹ בֵּיטֵל**, שהמבטל בעין יפה מבטל, **וְהָאי** [–וזה] **שֶׁאָמַר** בפירוש **אֲנָא לֹא מְבַטֵּילְנָא** – אינני מבטל רשות ביתי, יהיה אסור להוציא מביתו לחצר לו ולהם, **אוֹ דִּילְמָא** – או שמא יש לומר, **סְתָמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר** הוא **מִשּׁוּם דְּבַר מִצְוָה הוּא** – אין בני אדם עשויים לדור בבית בלא חצר, וכשהוא מבטל את רשותו בחצר, ונאסר לו להוציא מביתו לחצר, הרי זה כמו שנשאר לו בית בלא חצר, **וְלִכְאוֹרָה כִּי קָאָמַר לֹא מְבַטֵּילְנָא** – כאשר אמר אינני מבטל רשות ביתי, **לַאו כָּל כְּמִינֵיהּ** – אין הדבר ביכלתו, **וְאַף עַל גַּב דְּאָמַר דַּיֵּירָנָא** – ואף שאומר אדור בבית בלא חצר, **לַאו בְּלוֹם קָאָמַר** – לא אמר כלום, שבטלה דעתו אצל כל אדם, אלא מכיון שביטל רשות חצירו, בטלה גם רשות ביתו, ומותר לטלטל מביתו לחצר.

ביאור הספק השני שהוא בדעת רבנן: **וּלְרַבָּנָן** שסוברים שהמבטל חצירו אינו מבטל גם רשות ביתו, יש להסתפק, **אִי** [–אם] **אָמַר** בפירוש **מְבַטֵּילְנָא** – מבטל אני רשות ביתי, **מַאי**, האם **סְתָמָא** [–טעמם] **דְּרַבָּנָן** הוא **מִשּׁוּם דְּקָסָבְרֵי** – שהם סוברים **שֶׁהַמְבַטֵּל רְשׁוּת חֲצֵירוֹ**, מן הסתם **רְשׁוּת בֵּיתוֹ לֹא בֵּיטֵל**, שאינו מבטל בעין יפה, **וְהָאי** – ואדם זה כיון **שֶׁאָמַר** בפירוש **מְבַטֵּילְנָא** – מבטל אני גם רשות ביתי, יש להתיר להוציא מביתו לחצר, **אוֹ דִּילְמָא** – או שמא יש לומר **סְתָמָא** [–טעמם] **דְּרַבָּנָן** הוא, **מִשּׁוּם דְּלֹא עָבִיד אִינִישׁ דְּמַסָּלֵק נַפְשֵׁיהּ לְגַמְרֵי מִבֵּית וְחָצֵר** – אין אדם עשוי לסלק עצמו לגמרי גם מביתו וגם מחצרו, **וְהָוֵי כִּי אוֹרְחַ לְגַבֵּייהוּ** – ולהיות כאורח אצל שאר בני החצר, **וְהָאי** – ואדם זה, **כִּי אָמַר מְבַטֵּילְנָא** – אף שאמר בפירוש מבטל אני רשות ביתי, **לַאו כָּל כְּמִינֵיהּ** (קָאָמַר) – אין הדבר ביכלתו, שבטלה דעתו אצל כל אדם, ואין רשות ביתו בטל, ואסור לטלטל מביתו לחצר.

אָמַר לֵיהּ אביי לרב פפא, **בֵּין לְרַבָּנָן וּבֵין לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, בֵּינָן דְּנַלֵּי דַּעֲתֵיהּ נַלֵּי** – כיון שגילה מה דעתו לבטל, יש לנו לילך אחר מה שגילה, ולא נחלקו רבי אליעזר וחכמים אלא באופן שאומר שהוא מבטל חצירו ולא פירש אם כוונתו לבטל גם רשות ביתו או לא, אבל כשגילה מה היא דעתו, הרי זה כמו שגילה.

שנינו במשנה בהמשך דברי רבי אלעאי: **וְכֵן שָׁמַעְתִּי מִמְּנוּ** [–מרבי אליעזר] **שֶׁיּוֹצְאִים** בְּאכילת **עֵרַכְבָּלִין** ידי חובת אכילת מרור **בְּפֶסַח**. מבררת הגמרא: **מַאי** [–מהו] **עֵרַכְבָּלִין**. משיבה הגמרא: **אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, אֲצָווֹתָא חֲרִוּיְיאָתָא** – סיב עבה הגדל סביב הדקל, ונכרך ועולה על הדקל, ויש בו טעם מרור.

הדרן עלך עושין פסין

פרק שלישי - בכל מערבין

משנה

משנתנו מבארת באלו מיני מאכל מערבים עירובי תחומין, עירובי חצירות ושיתופי מבואות: **בַּכֹּל** – בכל מיני מאכל ומשקה **מְעָרְבִין** עירובי חצירות ועירובי תחומין, **וּמְשַׁתְּתְּפִין** שיתופי מבואות, **חוּץ מִן הַמַּיִם וּמִן הַמֶּלַח**, שהעירוב והשיתוף מועיל מפני שדירתו של האדם נקבעת במקום מזונותיו, שדעתו של אדם נמשכת אחרידהם, ומים ומלח אינם דברי מזון.

אגב הכלל האמור לענין עירוב, מביאה המשנה שני דינים נוספים שגם בהם נאמר כלל זה: **וְהַכֹּל נִיקָּח** – וכל מיני מאכל ומשקה נקנים בירושלים **בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר** – בכסף שחיללו עליו קדושתם של פירות מעשר שני, **חוּץ מִן הַמַּיִם וּמִן הַמֶּלַח**, שדרשו בברייתא (להלן כז:) מהפסוק שרק מינים שהם 'פרי מפרי' נקנים בכסף מעשר, וכגון בהמה שנולדת מאמה, ופירות הצומחים על ידי זריעת גרעיני הפירות, ומים ומלח אינם 'פרי מפרי'.

דין נוסף בו נאמר כלל זה: **הַנּוֹדֵר מִן הַמָּזוֹן** – האוסר על עצמו כל מיני מזון, **מוּתָּר בְּמֶלַח וּבְמַיִם** שאינם בכלל 'מזון'.

המשנה חוזרת לבאר דיני עירוב ומביאה מחלוקת האם אפשר לערב במין האסור באכילה למערב עצמו, אך ראוי לאחרים: **מְעָרְבִין** עירובי תחומין **לְנָזִיר בַּיַּיִן** אף שאסור לו לשתותו, כיון שראוי

המשך בעמ' ס

לאחרים שאינם נזירים, התירו לו חכמים לערב בזה. וְכן מערבים **לְיִשְׂרְאֵל בְּתְרוּמָה** אף שאסורה לו באכילה, כיון שראויה היא לכהן. **סוּמְכוֹס אוֹמֵר** אין מערבים לישראל אלא **בְּחוּלִּין**, אבל לא בתרומה, מפני שצריך שהעירוב יהיה ראוי לאכילה לזה הקונה שביתה על ידו, ואין די בכך שראוי לאחרים.

עירוב תחומין מועיל מפני שעל ידו נחשב כאילו דר שם בין השמשות של כניסת השבת, ולכך צריך להניחו במקום שיכול לילך שם בשעת קניית העירוב ולאכלו, המשנה מבארת דין הנחת עירוב לכהן במקום שיש בו חשש טומאת מת: **וּמערבים לְכֹהֵן** עירובי תחומין **בְּבֵית הַפְּרָס** – שדה שהיה בה קבר ונחרשה, ואסרו חכמים לכהן להכנס בה מחשש שמא הגיעה המחרישה למת ופיזרה עצמותיו, וכשילך שם יזיז עצם בגודל שעורה ויטמא, אמנם התירו לו להכנס שם על ידי שינפח בפיו על האדמה שלפניו, כמבואר להלן (ל:), ולכן אפשר להניח שם עירוב עבור כהן, כיון שיכול ליכנס לשם על ידי ניפוח ולאכול העירוב. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**, מותר להניח העירוב עבור כהן **אֶפִילוּ (כִּין) [בְּבֵית] הַקְּבָרוֹת**, כלומר, שמניח העירוב בתוך בית הקברות גמור, שאסור לכהן להכנס לשם מן התורה,